kapų. Mirusieji laidoti nedeginti, galvomis į PV, V, aukštielninki, ištiestomis kojomis. Rankų padėtis neaiški, nes nerasta nei vieno sveiko kapo.

Prie suardytų griaučių rasti 3 Rygos šilingai (Zigmantas III Vaza, 1587-1632), Lietuvos šilingas (Zigmantas III Vaza), Lenkijos pusgrašis (Jonas Albrechtas, 1492-1501), 2 Krokuvos 1623 m. denarai (monetų priklausomybę nustatė Z. Duksa).

Jonas Stankus

ŽEMANTIŠKIŲ-SKAISTKALNIO KAPINYNAS

Žemantiškių-Skaistkalnio (Panevėžio raj., Krekenavos apyl.) kaime minimas kapinynas. Kadangi numatytas rekonstruoti Krekenavos-Surviliškio kelias galėjo jį paliesti, ieškota jo ir radus, dalis ištirta. Tikslios jo vietos niekas nežinojo. Paminklinė kapinyno lenta gulėjo kelio Krekenava-Surviliškis griovyje, maždaug 6 km nuo Krekenavos, ties Žemantiškių kaimo laukais.

Iš pradžių šio paminklo ieškota dešinėje kelio Krekenava-Surviliškis pusėje, šlaite ties čia gulinčia paminkline lenta. Čia buvo ištirti 3 plotai po 1 x 10 m dydžio, bet kapų pėdsakų nerasta. Dar vienas (1 x 12 m dydžio) plotas buvo ištirtas už 50 m į V nuo pirmųjų plotų, ant kalvos prie dirbamo lauko, bet ir čia kapų nerasta. Apžiūrint dirbamą lauką, apie 600 m į Š nuo tirtųjų plotų buvo pastebėta žmonių kaulų. Žmonių kaulų fragmentų aptikta ir dirbamo lauko R, ŠR pakraštyje. Taigi kapinyno esama 5,5 km į P nuo Krekenavos, dešinėje kelio į Surviliškį, apie 100 m nuo jo.

Kapinynas yra Nevėžio dešiniojo kranto aukštumoje. Kadangi jis dviejų kaimų riboje, tai jis pavadintas Žemantiškių-Skaistkalnio vardu. Iš R pusės kapinynas siekia Nevėžio slėnį. Iš

R pusės kapinynas siekia Nevėžio slėnį. Iš P, PV, V ir iš dalies ŠV pusės tęsiasi dirbami laukai. Iš Š pusės kapinyną juosia melioracijos griovys.

1980-1981 m. MAII kapinyno Š ir ŠR pakraštyje ištyrė 310 m^2. Aptikti 38 kapai. Iš jų 6 kapai (Nr. 1, 2, 4, 22, 25, 34) vaikų. Likusieji 32 kapai - suaugusiųjų. Dalis kapų (Nr. 8-10, 14, 20) suardyti, kasant kažkokias duobes.

Mirusieji laidoti 30-75 cm gylio duobėse. Duobės stačiakampio nupjautais kampais formos. Vaikų kapų duobių dydis 60 x 32 - 135 x 46 cm, suaugusiųjų - 170 x 60 - 220 x 90 cm. Kai kuriuose kapuose (Nr. 10, 13, 17) aptikta karstų fragmentų.

Mirusieji laidoti aukštielninki, ištiestomis kojomis, galvomis PV, V ir ŠV kryptimi. 17 mirusiųjų palaidota ŠV kryptimi, 12 - PV ir 9 - V kryptimi.

Mirusiųjų rankų padėtis labai įvairi. Jos arba sulenktos per alkūnę, ir dilbio kaulai guli juosmens-dubens srityje (kapai Nr. 6, 7, 15, 17, 23, 24), arba dešinioji sulenkta per alkūnę, ir dilbio kaulai guli juosmens srityje, o kairioji šalia mirusiojo (kapai Nr. 3, 11, 13, 16) ir atvirkščiai - kairioji sulenkta per alkūnę, ir dilbio kaulai guli juosmens srityje, o dešinioji ištiesta šalia mirusiojo (kapai Nr. 18, 19, 20).

Įkapės - monetėlės, tačiau ir šių rasta tik 18 kapų. Monetėlės rastos kairėje arba dešinėje mirusiojo galvos pusėje. Jos dėtos tiek suaugusiems, tiek vaikams (kapai Nr. 1, 2, 4, 22, 34). Keliuose kapuose rasta po keletą monetėlių. Antai kapuose Nr. 12 ir 16 rasta po 7 monetėles, kapuose Nr. 23, 37 - po 4, kapuose Nr. 30, 33, 36 - po 3 monetėles. Likusiuose kapuose po 1 monetėlę.

Monetėlės labai sunykusios, aptrūnijusios. Keletos geriau išlikusių monetėlių išaiškinta kaldinimo vieta ir laikas. Au-

torius nustatė, kad kape Nr. 27 rastos 2 ir 3 monetėlės iš kapo Nr. 30 yra Švedijos karalienės Kristinos kaldinti Livonijos šilingai. Kape Nr. 29 rastoji monetėlė - Švedijos karaliaus Karolio X Gustavo Rygos šilingas.

Remiantis šiomis monetomis, kapus galima datuoti XVII a. viduriu ir antrąja puse. Ankstyvesnių kapų nerasta.

Algirdas Varnas

PAKETURIŲ IR ELNIŠKIŲ KAPINYNAI

Paketurių kapinynas yra Kupiškio V pakraštyje, prie kelių į Antašavą, Paketurius ir Pandėlį sankryžos, aukštame dešiniame Lėvens krante, trikampės formos, 70 x 25 m dydžio iškyšulyje. Jo V pusėje teka bevardis upelis. Kapinyno pakraščiuose ilgą laiką kastas žvyras bei molis. Be to, jo V pakraštys griūva, slenkant šlaitui, skalaujamam upelio. Vietiniai žmonės vietą vadina "kapeliais", "senaisiais kapeliais" arba senkapiais.

1980 m. MAII ištyrė 330 m^2 ir aptiko 42 kapus (iš jų vieną dvigubą) bei surinko 45 dirbinius.

Kapų duobių kontūrai neišsiskyrė, ir jų dydis neaiškus. Griaučiai aptikti 0,9-1,4 m gylyje. Devyniuose kapuose rasta lentinių bei skobtinių karstų liekanų. Mirusieji laidoti aukštielninki, ištiestomis ir suglaustomis kojomis. Rankos ištiestos pagal šonus arba įvairiai sukryžiuotos dubens srityje. Rankų padėtimi išsiskiria dvigubas kapas Nr. 22. Vieno mirusiojo dešinė ranka buvo sulenkta smailiu kampu taip, kad plaštakos kaulai rasti pasmakrėje, o kairės rankos plaštakos kaulai aptikti prie dešinės alkūnės, o kito mirusiojo rankos buvo sudėtos taip, kad abiejų rankų plaštakų kaulai rasti kairio peties srityje. Visi griaučiai orientuoti galvomis į V arba artima V kryp-